

Instrukce náměstka pro řízení sekce 4 č. 7/2017

Věc: Sjednocení postupu při aplikování zákona č. 98/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů

Určeno pro: Úřad práce České republiky

Odbor odvolání a správních činností nepojistných dávek
MPSV

Účinnost od: 1. června 2017

Zrušovaný řídicí akt MPSV: -0-

Vypracoval: Odbor nepojistných sociálních a rodinných dávek

Č. j.: MPSV-2017/74328-44

Počet stran: 19

Zpracovatel: Mgr. Kateřina Jirková – ředitelka odboru nepojistných sociálních a rodinných dávek

Dne: 21. dubna 2017

Schválil: JUDr. Jiří Vaňásek
náměstek pro řízení sekce zaměstnanosti a nepojistných sociálních dávek

Dne: 21. dubna 2017

Za účelem sjednocení postupů Úřadu práce České republiky a Odboru odvolání a správních činností nepojistných dávek MPSV:

1. Vydávám

Instrukci ke sjednocení postupu při aplikování **zákona č. 98/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů.**

2. Ukládám

Úřadu práce České republiky a Odboru odvolání a správních činností nepojistných dávek MPSV zajistit realizaci plnění povinností vyplývajících z této instrukce.

3. Instrukce nabývá účinnosti dnem 1. června 2017.

JUDr. Jiří Vaňásek
náměstek pro řízení sekce zaměstnanosti
a nepojistných sociálních dávek

Dne 5. dubna 2017 byl ve Sbírce zákonů v částce 39 publikován zákon č. 98/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „novela“). Instrukce upravuje změny, jejichž účinnost nastane k 1. červnu 2017. Tato instrukce se nevztahuje na § 59 odst. 7 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZPHN“) a § 42 odst. 3 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZSSP“), které nabývají účinnosti 20. dubna 2017.

Novela bude mít aplikační dopady na postup Úřadu práce České republiky (dále jen „ÚP ČR“) a Ministerstva práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“) v prvoinstančním a druhoinstančním řízení především o dávkách podle ZPHN, proto se vydává tato instrukce ke sjednocení postupu. Instrukce je zaměřena pouze na změny, které jsou upraveny v novele, vyjma změn, jejichž metodický výklad je obsahem již vydaných instrukcí. Jedná se o Instrukci č. 10/2016, která upravuje postup při posouzení případu hodného zvláštního zřetele u osob užívajících jiný než obytný prostor, ubytovací zařízení a část bytu a Instrukci č. 6/2017, která upravuje postup při přímé úhradě nákladů na bydlení společenství vlastníků jednotek.

Změny budou provedeny rovněž v aplikačním programu *(zejména stanovení maximální výše v místě obvyklé za služby spojené s užíváním bydlení podle článku II. a údaje o počtu příjemců doplatku na bydlení podle článku III. této instrukce)*. Na základě některých změn budou upraveny tiskopisy, které se dokládají se žádostí.

Obsah

Obsah.....	4
Článek I.	7
Postup při posouzení nároku na doplatek na bydlení	7
1.1 Podmínky nároku na DnB	7
1.1.1 <i>Opatření obecné povahy (§ 33 odst. 9 ZPHN)</i>	7
1.1.2 <i>Posouzení přiměřeného bydlení (§ 33 odst. 3 ZPHN)</i>	8
1.2 Podmínky pro posouzení případů hodných zvláštního zřetele	9
1.2.1 <i>Žádost o poskytnutí informace [§ 33 odst. 6, § 35a odst. 1, § 61 odst. 1 písm. i) ZPHN]</i>	9
1.2.2 <i>Informace orgánu pomoci v hmotné nouzi pověřenému obecnímu úřadu nebo újezdnímu úřadu [§ 35a odst. 2, § 61 odst. 1 písm. h) ZPHN]</i>	10
1.2.3 <i>Zdravotnické zařízení lůžkové péče (§ 33 odst. 6 ZPHN)</i>	10
Článek II.	10
Náklady na bydlení	10
2.1 Úprava rozhodného období u odůvodněných nákladů na bydlení (§ 10 odst. 5 ZPHN)	10
2.2 Úprava odůvodněných nákladů na bydlení	11
2.2.1 <i>Maximální výše v místě obvyklá za služby spojené s užíváním bydlení [všechny typy bydlení; § 34 písm. b) ZPHN]</i>	11
2.2.1.1 <i>Vodné a stočné</i>	12
2.2.1.2 <i>Ústřední (dálkové) vytápění</i>	12
2.2.1.3 <i>Další zúčtovatelné služby</i>	12
2.2.1.4 <i>Stanovení odůvodněné výše nezálohovaných služeb</i>	12
2.2.1.5 <i>Dopad na rozhodování</i>	13
2.2.2 <i>Maximální výše celkových odůvodněných nákladů na bydlení [jiný než obytný prostor, ubytovací zařízení; § 34 písm. d) ZPHN]</i>	13
Článek III.	13
Ostatní úpravy	13
3.1 Způsob výplaty dávky - poukázky [§ 43 odst. 5 písm. a) ZPHN]	13
3.2 Zrušení zvýšení částky živobytí osoby hledající zaměstnání (§ 30 ZPHN)	14
3.3 Informace o počtu příjemců DnB (§ 35a odst. 3 ZPHN)	14
3.4 Důsledky šetření v místě (§ 63 odst. 2 ZPHN)	14
Článek IV.	14
Závěrečná ustanovení	14
4.1 Účinnost	14
4.2 Přejícná ustanovení	14
Příloha č. 1	16
Příloha č. 2	18

Novela obsahuje následující úpravy:

- Upravuje postup při posouzení nároku na doplatek na bydlení (dále jen „DnB“), a spolupráci s obcemi v samostatné a přenesené působnosti a s újezdními úřady v této věci, tj.:
 - o Ruší problematický souhlas obce s poskytnutím DnB osobám užívajícím ubytovací zařízení. Místo toho dává obcím pravomoc požádat pověřené obecní úřady o vydání opatření obecné povahy k vymezení oblasti se zvýšeným výskytem sociálně nežádoucích jevů a tím zamezit v této oblasti dalšímu přiznávání DnB do většiny typů bydlení (kromě zařízení sociálních služeb). Nově budou obce vydávat doporučení dalšího postupu těm osobám, kterým nenabídlly přiměřené bydlení.
 - o Pověřené obecní nebo újezdní úřady budou orgánům pomoci v hmotné nouzi poskytovat informace potřebné pro posouzení případu hodného zvláštního zřetele, na základě kterých bude rozhodnuto o nároku na DnB do substandardních forem bydlení (tj. jiného než obytného prostoru, ubytovacího zařízení, části bytu).
 - o S ohledem na větší právní jistotu osob užívajících substandardní formy bydlení novela specifikuje kritéria, kdy může být situace osoby žádající o DnB do substandardní formy bydlení vyhodnocena jako zřetele hodný případ, tj. zda má osoba prokazatelné důvody užívat substandardní formu bydlení. V rámci těchto kritérií se hodnotí nedostupnost přiměřeného standardního bydlení, aktivita při jeho hledání a sepětí s obcí, v níž osoba skutečně žije¹.
- Mění úpravu týkající se nákladů na bydlení, tj.:
 - o Mění rozhodné období pro určení odůvodněných nákladů na bydlení v průběhu poskytování opakujících se dávek pomoci v hmotné nouzi na aktuální kalendářní měsíc.
 - o Stanovuje maximální započitatelnou výši nákladů za služby spojené s užíváním bytu a dalších typů bydlení.
 - o Snižuje maximální výši celkových odůvodněných nákladů na bydlení do substandardních prostorů.
- Ruší možné navýšení částky živobytí osoby, která má zvýšené náklady spojené s hledáním zaměstnání nebo s výkonem veřejné služby².
- Mění výplatu příspěvku na živobytí (dále jen „PnŽ“), a to pevně stanoveným pravidlem pro výplatu dávky v poukázkách opravňujících k nákupu zboží ve stanovené hodnotě.

¹ Tato problematika je již řešena v Instrukci č. 10/2016.

² Tato možnost vešla v účinnost ke dni 1. 2. 2017 novelou č. 367/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů.

- Novela rovněž umožňuje vyplácení příspěvku na bydlení ze systému státní sociální podpory a DnB přímou úhradou společenství vlastníků jednotek. Jedná se o situaci, kdy vlastník jednotky neuhradil společenství vlastníků jednotek zálohu na služby spojené s užíváním bytu a příspěvek do fondu oprav. Tato úprava je samostatně řešena v Instrukci č. 6/2017³.

³ I s ohledem na dřívější účinnost.

Článek I.

Postup při posouzení nároku na doplatek na bydlení

1.1 Podmínky nároku na DnB

Nově se do ZPHN zakotvily další podmínky nároku na DnB, které je nutné zohlednit.

1.1.1 Opatření obecné povahy (§ 33 odst. 9 ZPHN)

V případě podání **nové žádosti o DnB** je nezbytné, aby orgán pomoci v hmotné nouzi nejprve prověřil, zda oblast, v níž osoba užívá byt, stavbu pro individuální či rodinnou rekreaci, jiný než obytný prostor nebo ubytovací zařízení, není oblastí se zvýšeným výskytem sociálně nežádoucích jevů a tedy, zda je či není na tuto oblast vydáno **opatření obecné povahy** v souladu s § 33d ZPHN⁴. Dále je nutné zjistit, odkdy osoba užívá byt, jiný než obytný prostor nebo ubytovací zařízení na základě právního titulu nebo na základě vlastnictví a zda takové užívání vzniklo před vydáním opatření obecné povahy.

Za předpokladu, že se byt, stavba pro individuální či rodinnou rekreaci, jiný než obytný prostor nebo ubytovací zařízení nachází v oblasti se zvýšeným výskytem sociálně nežádoucích jevů, tj. pověřený obecní úřad vydal opatření obecné povahy vztahující se k této oblasti, a osobě vzniklo vlastnické právo nebo právo na užívání bytu, stavby pro individuální či rodinnou rekreaci, jiného než obytného prostoru nebo ubytovacího zařízení po vydání opatření obecné povahy, nárok na DnB nevznikne.

⁴ O vydání opatření obecné povahy může požádat obec, na jejímž území se nacházejí místa, ve kterých se ve zvýšené míře vyskytují sociálně nežádoucí jevy a to u příslušného pověřeného obecního úřadu. Oblast se zvýšeným výskytem sociálně nežádoucích jevů je definována jako oblast, kde se ve zvýšené míře vyskytují sociálně nežádoucí jevy, a je vyhlášena vydáním opatření obecné povahy.

Žádost obce musí obsahovat identifikaci míst, ve kterých se ve zvýšené míře vyskytují sociálně nežádoucí jevy a odůvodnění, ve kterém bude popsán zvýšený výskyt sociálně nežádoucích jevů. Za sociálně nežádoucí jevy se zejména považuje porušování veřejného pořádku, nepříznivé vlivy působící na děti, výskyt osob pod vlivem návykových látek aj. Na základě podané žádosti připraví pověřený obecní úřad návrh opatření obecné povahy. Tento návrh následně projedná s Policií České republiky, má-li být opatření obecné povahy vydáno z důvodu zvýšeného výskytu porušování veřejného pořádku. Má-li být opatření vydáno z důvodu zvýšeného výskytu nepříznivých vlivů působících na děti, projedná se s obecním úřadem s rozšířenou působností jako orgánem sociálně-právní ochrany dětí. Námitky proti předmětnému návrhu opatření obecné povahy mohou podat pouze vlastníci nemovitostí, které se nacházejí v oblasti uvedené v návrhu opatření obecné povahy. Pokud pověřený obecní úřad na základě svého vlastního posouzení a s přihlédnutím k výsledkům projednání s dotčenými orgány, doručeným připomínkám a námitkám neshledá, že se v konkrétní lokalitě ve zvýšené míře sociálně nežádoucí jevy nevyskytují, vydá opatření obecné povahy.

1.1.2 Posouzení přiměřeného bydlení (§ 33 odst. 3 ZPHN)

Dalším krokem orgánu pomoci v hmotné nouzi je **posoudit, zda osoba bydlí v přiměřeném bydlení**⁵. Posoudí-li orgán pomoci v hmotné nouzi, že osoba bydlí v **nepřiměřeném bydlení**, informuje osobu, že je povinna si aktivně hledat přiměřené bydlení. Za tímto účelem orgán pomoci v hmotné nouzi **vždy** nasměruje uvedenou osobu na obec, ve které se skutečně zdržuje či ve které má trvalý pobyt, aby tam požádala o pomoc při získání přiměřeného bydlení. Tento postup je nutné provést i během přechodného období 6 kalendářních měsíců od účinnosti novely u příjemců DnB, kteří podle posouzení ÚP ČR neužívají přiměřené bydlení. O tomto postupu je nutné sepsat protokol o ústním jednání a osobě stanovit přiměřenou lhůtu, ve které má splnit stanovené požadavky, a také jí v rámci protokolu informovat o možných důsledcích jejího jednání. **Jestliže osoba výše uvedený postup nedodrží, nárok na DnB nevznikne nebo tento nárok může zaniknout.**

Novou úpravou v ZPHN je, že **obec je povinna žádost osoby o pomoc při získání přiměřeného bydlení posoudit**. Pokud obec osobě nabídne přiměřené bydlení a osoba tuto nabídku odmítne, sdělí obec tuto skutečnost orgánu pomoci v hmotné nouzi. Jestliže orgán pomoci v hmotné nouzi zhodnotí, že osoba tuto nabídku obce odmítla bez vážného důvodu, nárok na DnB nevznikne nebo zanikne. Jestliže obec takovou nabídku osobě neučiní, je povinna vydat osobě **písemné doporučení dalšího postupu**.⁶

V případě, že je osoba v hledání přiměřeného bydlení aktivní a požádala v této věci obec o pomoc, musí tuto skutečnost prokázat orgánu pomoci v hmotné nouzi doložením písemného doporučení od obce, popř. jiným věrohodným způsobem. Pro ÚP ČR může být **písemné doporučení od obce jedním z podkladů** pro vyhodnocení nároku na DnB, neboť prokazuje, že osoba obec o pomoc s bydlením požádala, avšak vlastní obsah písemného doporučení nemá vliv na nárok na DnB.

Od účinnosti nového znění ustanovení § 33 odst. 3 ZPHN se již nebude v řízení o dávkách pomoci v hmotné nouzi využívat určení přiměřenosti ohledně velikosti bytu podle ZSSP. Znamená to, že v situacích, kdy ÚP ČR vyhodnotí, že osoba užívá nepřiměřeně velký byt, nebude již snižovat započitatelnou plochu dle ZSSP (např. 1 osoba 38 m²) a bude postupovat dle § 33 odst. 3 ZPHN. Je nezbytné si uvědomit, že velikost předmětného bytu není jediným měřítkem jeho přiměřenosti a jestliže

⁵ Orgán pomoci v hmotné nouzi posuzuje na základě § 11 odst. 4 písm. a) ZPHN přiměřenost bydlení ve vztahu k bydlení stávajícímu zejména s přihlédnutím k jeho formě, velikosti, výši nákladů na bydlení a osobním poměrům dotčené osoby a osob s ní společně posuzovaných.

⁶ Podle důvodové zprávy má písemné doporučení osoby motivovat k chování, které žádoucím způsobem ovlivní jejich sociální situaci a zároveň vytváří vhodný základ pro užší spolupráci mezi ÚP ČR, obcemi a osobou při řešení její tíživé bytové situace.

pro osobu není jiná nabídka velikostně přiměřeného bytu, nelze u ní z tohoto důvodu krátit plochu bytu v rámci m² pro účely odůvodněných nákladů na bydlení.

1.2 Podmínky pro posouzení případů hodných zvláštního zřetele

Novela zakotvila v ZPHN kritéria, která jsou důležitá pro posouzení skutečnosti, zda se pro účely nároku na DnB jedná či nejedná o případy hodné zvláštního zřetele (§ 33c ZPHN). V této věci je nutné postupovat podle instrukce č. 10/2016.

1.2.1 Žádost o poskytnutí informace [§ 33 odst. 6, § 35a odst. 1, § 61 odst. 1 písm. i) ZPHN]

Při vyhodnocování případu hodného zvláštního zřetele (tj. u jiného než obytného prostoru, ubytovacího zařízení a části bytu) orgán pomoci v hmotné nouzi spolupracuje s pověřeným obecním úřadem nebo újezdním úřadem. Příslušnost těchto úřadů je určena podle místa skutečného pobytu osoby, popř. společně posuzovaných osob. Spolupráce spočívá v tom, že orgán pomoci v hmotné nouzi požádá tyto úřady o **informaci**, ze které by bylo možné usoudit, zda se jedná o případ hodný zvláštního zřetele, a to prostřednictvím Jednotného informačního systému práce a sociálních věcí. Pověřený obecní úřad nebo újezdní úřad posuzují případ hodný zvláštního zřetele obdobně jako orgán pomoci v hmotné nouzi (§ 33c ZPHN - instrukce č. 10/2016) a obsahem jejich informace jsou údaje, které získaly v rámci své úřední činnosti. Požadovanou informaci poskytne pověřený obecní úřad nebo újezdní úřad orgánu pomoci v hmotné nouzi bezodkladně, nejpozději však do 20 kalendářních dnů ode dne doručení žádosti.

Informace je jedním z podkladů pro vyhodnocení nároku a výše DnB. Pokud orgán pomoci v hmotné nouzi do uvedené doby od obecního úřadu nebo újezdního úřadu tuto informaci nezíská, vyhodnotí nárok a výši DnB i bez této informace, a to na základě jiných podkladů⁷.

Přestěhuje-li se osoba užívající bydlení, které bylo vyhodnoceno jako situace případu hodného zvláštního zřetele, do jiné obce, která není z původní obce běžně dostupná⁸, a v této nové obci bude opět užívat bydlení, u kterého se hodnotí situace jako případ hodný zvláštního zřetele, orgán pomoci v hmotné nouzi znovu žádá o výše uvedenou informaci pověřený obecní úřad nebo újezdní úřad.

V případě, že pověřený obecní úřad nebo újezdní úřad neposkytne orgánu pomoci v hmotné nouzi informaci bezodkladně a z tohoto důvodu bude osobě hrozit ztráta bydlení, může orgán pomoci v hmotné nouzi řešit situaci osoby poskytnutím

⁷ Tento závěr vyplývá rovněž z jednání Legislativní rady vlády, které proběhlo v rámci projednávání novely.

⁸ Běžná dostupnost se hodnotí dle Instrukce č. 10/2016.

jednorázové dávky pomoci v hmotné nouzi na úhradu nezbytného jednorázového výdaje.

1.2.2 Informace orgánu pomoci v hmotné nouzi pověřenému obecnímu úřadu nebo újezdnímu úřadu [§ 35a odst. 2, § 61 odst. 1 písm. h) ZPHN]

ÚP ČR má povinnost informovat pověřený obecní úřad nebo újezdní úřad o skutečnosti, že osobě užívající jiný než obytný prostor nebo ubytovací zařízení v rámci posouzení případu hodného zvláštního zřetele byl nebo nebyl přiznán DnB. Místní příslušnost pověřeného obecního úřadu nebo újezdního úřadu se řídí podle místa skutečného pobytu této osoby. Informaci ÚP ČR poskytuje bez zbytečného odkladu, nejpozději však do 20 kalendářních dnů. Informace ÚP ČR je pro pověřený obecní úřad nebo újezdní úřad podnětem k zahájení sociální práce za účelem řešení bytové situace této osoby.

1.2.3 Zdravotnické zařízení lůžkové péče (§ 33 odst. 6 ZPHN)

Nově byla do ZPHN zakotvena další pobytová sociální služba, v rámci jejíhož užívání je osoba vždy považována za případ hodný zvláštního zřetele. Konkrétně se jedná o **zdravotnické zařízení lůžkové péče**. I v tomto případě musí být tato služba registrována podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

Článek II.

Náklady na bydlení

2.1 Úprava rozhodného období u odůvodněných nákladů na bydlení (§ 10 odst. 5 ZPHN)

V rámci rozhodného období bylo novelou v ZPHN upraveno, že **odůvodněné náklady na bydlení** se jak při uplatnění žádosti o opakující se dávky, tak právě i v průběhu jejich pobírání, **zjišťují vždy za aktuální kalendářní měsíc**. S ohledem na tuto změnu je možné pružně reagovat na situace, kdy žadatel a příjemce dávky má rozdílné odůvodněné náklady na bydlení v měsíci podání žádosti a v měsících následujících.

Při zohledňování odůvodněných nákladů na bydlení v aktuálním kalendářním měsíci bude ÚP ČR přihlížet k nákladům na bydlení, které jsou **předepsány**, nikoliv ke skutečně uhrazeným nákladům. Úhradu nákladů na bydlení v předchozím kalendářním měsíci k měsíci aktuálnímu lze však kontrolovat, a to především v případech, kdy má ÚP ČR pochybnosti o této úhradě.

Stále platí, že jestliže se výše nákladů na bydlení nemění, není zapotřebí, aby tato osoba každý měsíc tuto skutečnost dokládala. Navíc má osoba ze ZPHN povinnost změny skutečností pro nárok a výši dávek do 8 dní písemně nahlásit. Jestliže se zjistí, že osoba náklady na bydlení neuhradila, je možné u ní stanovit zvláštního příjemce nebo přímou úhradu.

2.2 Úprava odůvodněných nákladů na bydlení

2.2.1 Maximální výše v místě obvyklá za služby spojené s užíváním bydlení [všechny typy bydlení; § 34 písm. b) ZPHN]

Nově bylo v ZPHN stanoveno, že se pro účely PnŽ a DnB do odůvodněných nákladů na bydlení započítávají pravidelné úhrady za služby bezprostředně spojené s užíváním bytu, jiného než obytného prostoru, ubytovacího zařízení, stavby pro individuální či rodinnou rekreaci nebo zařízení sociálních služeb (dále jen „služby“) **maximálně však do výše, která je v místě obvyklá**. V případě, že skutečná deklarovaná výše nákladu za služby je nižší, než maximální částka v místě obvyklá, započítá se pouze skutečná výše nákladu za služby.

Úhradou služeb se dle ZPHN rozumí úhrada za dodávku teplé vody a za dodávku vody z vodovodů a vodáren, za odvádění odpadních vod kanalizacemi, za ústřední (dálkové) vytápění a za úklid společných prostor v domě, za užívání výtahu, za osvětlení společných prostor v domě, za odvoz tuhého komunálního odpadu, za vybavení bytu společnou televizní a rozhlasovou anténou, popřípadě další prokazatelné a nezbytné služby související s bydlením.

Orgán pomoci v hmotné nouzi může využít správní uvážení, které zákonem nejmenované služby bezprostředně spojené s užíváním bydlení uzná za nezbytné do odůvodněných nákladů na bydlení. Ve službách nelze zohlednit platby za služby spojené s užíváním prostorů v domě, které neslouží k bydlení (ale např. k samostatné výdělečné činnosti) nebo za jiné služby, které nejsou nezbytné pro užívání bydlení či služby nadstandardní (např. ostraha objektu, parkování, údržba bazénu, internet, platba za kabelovou televizi).

Žadatel o PnŽ a DnB je dle § 72 odst. 3 písm. f) a odst. 4 písm. e) ZPHN povinen doložit rozpis předepsaných služeb (zpravidla evidenční list). Pokud žadatel nedoloží rozpis předepsaných služeb, orgán pomoci v hmotné nouzi nebude moci určit odůvodněné náklady za služby a následně je započítat do celkových odůvodněných nákladů na bydlení. Služby, které jsou hrazeny zálohově, musí být ze strany dodavatele služeb (pronajímatele) vyúčtovány.⁹ Pokud orgán pomoci v hmotné nouzi neobdrží v obvyklém čase od příjemce dávky vyúčtování služeb (zejména vody a tepla), vyzve příjemce dávky k předložení vyúčtování.

⁹ V souladu s § 9 odst. 3 a 4 zákona č. 67/2013 Sb., kterým se upravují některé otázky související s poskytováním plnění spojených s užíváním bytů a nebytových prostorů v domě s byty.

Vyúčtované přeplatky za služby se zohlední obvyklým způsobem, tedy rozpočítáním do budoucích záloh za služby nebo aktuálním odpočítáním z celkových odůvodněných nákladů na bydlení podle správního uvážení orgánu pomoci v hmotné nouzi. Nedoplatky se rozpočítají u jednotlivých služeb do období, za které vznikly s ohledem na maximální částky v místě obvyklé a skutečně započítané a uhrazené zálohy. Případný rozdíl mezi těmito částkami se doplatí obdobně, jako tomu je u energií.

Je třeba ještě reflektovat hranici celkových odůvodněných nákladů na bydlení u některých typů bydlení ve výši příslušných normativních nákladů na bydlení, a to u jiného než obytného prostoru a ubytovacího zařízení [80% § 26 odst. 1 písm. a) ZSSP – viz bod 2.2.2], stavby pro rodinnou a individuální rekreaci [90% § 26 odst. 1 písm. b) ZSSP] a zařízení sociálních služeb [100% § 26 odst. 1 písm. a) ZSSP]. Pokud je tedy u těchto typů bydlení zvyklost hradit ubytování v rámci jedné paušální platby (zejména u ubytovacích zařízení nebo zařízení sociálních služeb) a služby se na jednotlivé ubytované nepřepočítávají (jsou zahrnuty v jedné částce za ubytování), je možné akceptovat tento stav a celkové náklady na bydlení omezit pouze maximální možnou výší odůvodněných nákladů na bydlení v místě obvyklou nebo příslušnou výší příslušných normativních nákladů.

2.2.1.1 Vodné a stočné

Jedná se o položku služeb, v rámci které je domácnosti zálohově účtována dodávka studené a teplé vody a odvádění odpadních vod. Postup uvedený v příloze č. 1 stanoví maximální měsíční výši celkové platby za vodné a stočné v místě obvyklou pro konkrétní domácnost.

2.2.1.2 Ústřední (dálkové) vytápění

Jedná se o položku služeb, v rámci které je domácnosti zálohově účtována dodávka tepla z ústředního (dálkového) vytápění. Postup uvedený v příloze č. 2 stanoví maximální měsíční výši celkové platby za ústřední (dálkové) vytápění v místě obvyklou pro konkrétní domácnost.

2.2.1.3 Další zúčtovatelné služby

V případě, že v rámci služeb jsou předepisovány i další položky, které jsou prokazatelně zúčtovatelné, je orgán pomoci v hmotné nouzi v rámci správního uvážení oprávněn určit maximální výši v místě obvyklou i u těchto položek.

2.2.1.4 Stanovení odůvodněné výše nezálohovaných služeb

Orgán pomoci v hmotné nouzi je oprávněn určit odůvodněnou výši také u položek těch služeb, které nejsou zálohované a zúčtovatelné. Pokud je některá z částek

za tyto služby nedůvodně vysoká, orgán pomoci v hmotné nouzi je oprávněn ji v rámci správního uvážení nezapočítat v plné výši.

2.2.1.5 Dopad na rozhodování

V případě, že nedojde k započítání celých deklarovaných nákladů na služby, musí být v odůvodnění rozhodnutí z důvodu nepřiznání dávky v požadovaném rozsahu podle § 75 písm. a) ZPHN nebo snížení dávky podle § 75 písm. c) ZPHN popsán způsob určení výše služeb místě obvyklé u těch služeb, u kterých nebyly započítány celé deklarované náklady. Orgán pomoci v hmotné nouzi se musí v odůvodnění rozhodnutí vypořádat i s položkami služeb, které neurčil jako nezbytné a důvodné pro užívání bydlení a náklady za ně do výsledných odůvodněných nákladů na bydlení nezapočítal.

2.2.2 Maximální výše celkových odůvodněných nákladů na bydlení [jiný než obytný prostor, ubytovací zařízení; § 34 písm. d) ZPHN]

Nově se do odůvodněných nákladů na bydlení v případech hodných zvláštního zřetele při užívání **jiného než obytného prostoru nebo ubytovacího zařízení** započítává úhrada celkových nákladů až do výše, která je v místě obvyklá, avšak maximálně do výše **80% normativních nákladů** na bydlení podle zákona o státní sociální podpoře.

Článek III.

Ostatní úpravy

3.1 Způsob výplaty dávky - poukázky [§ 43 odst. 5 písm. a) ZPHN]

U PnŽ je nově zavedena podmínka, kdy příjemci této dávky, který ji pobírá déle než 6 kalendářních měsíců v posledních 12 kalendářních měsících, bude část dávky vyplácena **poukázkami opravňujícími k nákupu zboží ve stanovené hodnotě**. Lhůta 6 kalendářních měsíců se poprvé bude počítat od 1. června 2017, tzn. od účinnosti novely. Rovněž lhůta 12 kalendářních měsíců se bude zpětně zkoumat od června 2017 (tzn., že zpětně se může aplikovat 12 měsíců jen do června 2017, nelze tyto měsíce aplikovat před červen 2017).

ÚP ČR má možnost zvolit podíl částky, která bude vyplácena poukázkami od 35% do 65%. Doporučuje se, aby orgán pomoci v hmotné nouzi při posuzování výplaty dávky přihlédl ke skutečnosti, zda je možné a v jaké míře v dané lokalitě platit poukázkami a na základě této skutečnosti určil procenta, v níž bude dávka vyplácena.

3.2 Zrušení zvýšení částky živobytí osoby hledající zaměstnání (§ 30 ZPHN)

Od účinnosti novely je zrušen § 30, který byl v účinnosti od února 2017. Tímto ustanovením se zvyšovala částka živobytí osoby, která v rozhodném období prokázala, že má zvýšené náklady s hledáním zaměstnání nebo s výkonem veřejné služby, a to až o 300,- Kč. S ohledem na účinnost novely ZPHN, tj. **od června 2017, takové zvýšení částky živobytí osobě nenáleží**. Naposledy je tedy možné osobě zvýšit částku živobytí v květnu 2017.

3.3 Informace o počtu příjemců DnB (§ 35a odst. 3 ZPHN)

V rámci součinnosti je povinen ÚP ČR poskytnout obci na základě její žádosti informace o počtu osob, kterým je poskytován DnB na jejím území, a to podle lokalit uvedených v žádosti.

3.4 Důsledky šetření v místě (§ 63 odst. 2 ZPHN)

I když se již v situaci, kdy osoba nebo společně posuzované osoby znemožní šetření v místě, analogicky postupuje jako u znemožnění sociálního šetření, je nyní tato skutečnost upravena přímo v ZPHN. Znamená to, že jestliže osoba nebo společně posuzovaná osoba nedají souhlas se vstupem do obydlí a tím znemožní šetření v místě, které je důležité pro posouzení nároku a výše dávek pomoci v hmotné nouzi, může jí být žádost o dávku zamítnuta, dávka odejmuta, popř. snížena její výše.

Článek IV.

Závěrečná ustanovení

4.1 Účinnost

Výše uvedené změny nabývají účinnosti dne 1. června 2017. Všechny nové žádosti o dávky pomoci v hmotné nouzi podané od tohoto data, budou již posuzovány podle této novely a změn uvedených v této instrukci.

4.2 Přejícná ustanovení

Jestliže byla zahájena řízení o dávkách pomoci v hmotné nouzi ještě před nabytím účinnosti novely (tzn. před 1. červnem 2017, tudíž do 31. května 2017 včetně) a tato řízení nebyla pravomocně ukončena, dokončí se tato řízení již podle znění ZPHN účinného ode dne nabytí účinnosti této novely (tzn. podle znění ZPHN, které je účinné od 1. června 2017).

Orgán pomoci v hmotné nouzi má 6 kalendářních měsíců ode dne účinnosti novely na přehodnocení opakujících se dávek pomoci v hmotné nouzi, které byly přiznány

ještě v období přede dnem účinnosti této novely. To znamená, že k přehodnocení těchto dávek musí dojít do 30. listopadu 2017. Do té doby, resp. do přehodnocení těchto dávek, na tyto dávky nezaniká nárok, tzn., že mohou být vypláceny ve výši, která byla poskytnuta v měsíci před účinností novely. Avšak podmínka vydání opatření obecné povahy (viz článek I.) se u těchto dávek hodnotí již s účinností novely (tj. od 1. června 2017).

Z výše uvedeného je zřejmé, že pokud orgán pomoci v hmotné nouzi nebude časově zvládat přehodnotit nárok a výši opakujících se dávek ihned po účinnosti novely, je nutné, aby příjemci dávek nebyli ohroženi na živobytí a ztrátou bydlení, poskytnout příjemcům dávky ve výši, která byla vyplácena v měsíci květnu 2017. Tento postup lze aplikovat do 30. listopadu 2017. Pokud v takovém případě nastane, že výše dávky po přehodnocení bude nižší, než byla vyplácena od účinnosti novely, nejedná se o přeplatek. Pokud v takovém případě nastane, že výše dávky po přehodnocení bude vyšší, než byla vyplácena od účinnosti novely, tato výše se doplatí.

U opakujících se dávek, u kterých nedojde k žádné změně v rámci přehodnocení podle novely, se nezahajuje správní řízení z moci úřední o přehodnocení. V této situaci se ani nevydává oznámení o přehodnocení dávky, protože neustále trvá nárok na dávku, a to i ve stejné výši a není důvod s touto skutečností příjemce dávky seznamovat.

JUDr. Jiří Vaňásek

náměstek ministryně sekce zaměstnanosti
a nepojistných sociálních dávek

Příloha č. 1 k instrukci NM 4 č. /2017 ke sjednocení postupu při aplikování zákona č. 98/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů

Maximální výši měsíčních nákladů za vodné a stočné v místě obvyklou pro konkrétní domácnost se určí podle vzorce:

$$\frac{\text{Průměrná roční spotřeba dle počtu osob}}{12} \times \text{Cena vodného a stočného v místě obvyklá}$$

Průměrná roční spotřeba dle počtu osob:¹⁰

35 m³/osoba

V případě, že obytný prostor užívá více osob, je třeba do průměrné spotřeby zahrnout i tyto osoby patřičným navýšením m³.

V případech vlastního zdroje pitné vody (studna apod.) je cena stočného (množství odpadních vod stanovené vodárnami) uvedena na faktuře od dodavatele a je nutné ji zohlednit v plné výši.

Cena vodného a stočného v místě obvyklá:

Zjistí se dle ceníku příslušných dodavatelů vody – jedná se o cenu za m³. Tuto hodnotu musí ověřit orgán pomoci v hmotné nouzi, jelikož cena za vodu se může významně lišit. Stejně tak musí být tato hodnota pravidelně aktualizována (minimálně 1x za rok).

Příklad výpočtu maximální měsíční částky v místě obvyklé za vodné a stočné pro modelovou domácnost

Čtyřčlenná rodina žijící v bytě v Praze.

Výše doložené předepsané měsíční zálohy za vodné a stočné je 800,- Kč.

Cena vodného a stočného obvyklá v Praze pro rok 2017 je dle veřejně dostupné informace dodavatele 85,42,- Kč za m³ i s DPH.

$$\frac{4 \text{ (osoby v bytě)} \times 35 \text{ (m}^3\text{/prům. roční spotřeba na osobu)}}{12 \text{ (měsíců)}} \times 85,42 \text{ (aktuální průměrná cena v místě)} = 997 \text{ (Kč)}$$

¹⁰ Hodnota vychází z přílohy 12 vyhlášky Ministerstva zemědělství č. 48/2014 Sb., kterou se mění vyhláška č. 428/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a o změně některých zákonů (zákon o vodovodech a kanalizacích), ve znění pozdějších předpisů, kde je stanovena pro byty s tekoucí studenou i teplou vodou na kohoutku.

Výsledná maximální měsíční odůvodněná částka v místě obvyklá za vodné a stočné pro modelovou domácnost je 997,- Kč (zaokrouhлено na celé koruny nahoru). Vzhledem k tomu, že předepsaná a skutečně hrazená záloha modelovou domácností je 800,- Kč, orgán pomoci v hmotné nouzi zohlední do odůvodněných nákladů na bydlení pro výpočet PnŽ a DnB pouze deklarovanou částku 800,- Kč.

Příloha č. 2 k instrukci NM 4 č. /2017 ke sjednocení postupu při aplikování zákona č. 98/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů

Maximální výši měsíčních nákladů za ústřední (dálkové) vytápění v místě obvyklou pro konkrétní domácnost se určí podle vzorce:

$$\frac{\text{Průměrná roční spotřeba dle m}^2}{12} \times \text{Cena ústředního (dálkového) vytápění v místě obvyklá}$$

Průměrná roční spotřeba dle m²:¹¹

0,682 GJ/m²

Výše uvedenou roční průměrnou spotřebu na 1 m² je nutné vynásobit patřičnými m² obytného prostoru, který domácnost užívá.

Cena ústředního (dálkového) vytápění v místě obvyklá:

Zjistí se dle ceníku příslušných dodavatelů tepla – jedná se o cenu za GJ.¹² Tuto hodnotu musí ověřit orgán pomoci v hmotné nouzi, jelikož cena za teplo se může významně lišit. Stejně tak musí být tato hodnota pravidelně aktualizována (minimálně 1x za rok).

Příklad výpočtu maximální měsíční částky v místě obvyklé za ústřední (dálkové) vytápění pro modelovou domácnost

Pár žijící v pokoji na ubytovně v Břeclavi o rozměru 15 m².

Výše doložené předepsané měsíční zálohy za ústřední (dálkové) vytápění je 500,- Kč.

Cena za ústřední (dálkové) vytápění obvyklá v Břeclavi pro rok 2017 je dle veřejně dostupné informace 437,- Kč za GJ i s DPH.

$$\frac{15 \text{ (m}^2 \text{ pokoje)} \times 0,682 \text{ (GJ/prům. roční spotřeba na m}^2 \text{)}}{12 \text{ (měsíců)}} \times 437 \text{ (aktuální průměrná cena v místě)} = 373 \text{ (Kč)}$$

Výsledná maximální měsíční odůvodněná částka v místě obvyklá za ústřední (dálkové) vytápění pro modelovou domácnost je 373,- Kč (zaokrouhlo na celé koruny nahoru). Vzhledem k tomu, že

¹¹ Hodnota vychází z analýzy zpracované pro MPSV, která byla vytvořena z průměrných hodnot v rámci ČR, jak z hlediska klimatického, tak z hlediska stavu a provedení bytového fondu v bytových domech. Tato veličina bude dle potřeby aktualizována, o čemž bude orgán pomoci v hmotné nouzi informován.

¹² GJ = gigajoul

předepsaná a skutečně hrazená záloha modelovou domácností je 500,- Kč, orgán pomoci v hmotné nouzi zohlední do měsíčních odůvodněných nákladů na bydlení pro výpočet PnŽ a DnB za ústřední (dálkové) topení pouze maximální částku v místě obvyklou vypočítanou ve výši 373,- Kč (samozřejmě s ohledem na maximální možnou výši celkových odůvodněných nákladů na bydlení dle článku II, bodu 2.2.1) a v rozhodnutí řádně odůvodní.